

Městský soud v Praze

Slezská 9
120 00 Praha 2

Datovou schránkou

V Brně dne 6. 10. 2023

Ke sp. zn. 14 A 101/2021

Žalobci:

a) **Klimatická žaloba ČR, z. s.**, se sídlem V Šáreckém údolí 281/54, Dejvice, 160 00 Praha 6, IČO: 083 25 146,

b) [REDACTED]

c) [REDACTED]

d) [REDACTED]

e) [REDACTED]

f) **Obec Svatý Jan pod Skalou**, se sídlem Svatý Jan pod Skalou 6, 266 01, IČO: 005 09 825,

g) [REDACTED]

Zastoupení:

Mgr. Pavlem Černým, advokátem zapsaným v seznamu ČAK pod ev. č. 12813 se sídlem v Brně, Údolní 33, 602 00 Brno

Žalovaní:

Ministerstvo životního prostředí, se sídlem Vršovická 1442/65, Vršovice, Praha 10, 100 00, IČO: 001 64 801

Ministerstvo průmyslu a obchodu, se sídlem Na Františku 1039/32, Staré Město, 110 00 Praha, IČO: 476 09 109

Ministerstvo zemědělství, se sídlem Těšnov 65/17, Praha 1, 110 00, IČO: 000 20 478

Ministerstvo dopravy, se sídlem nábřeží Ludvíka Svobody 1222/12, Praha 1, 110 00 Praha, IČO: 660 03 008

Replika žalobců k vyjádřením žalovaných

I. Dosavadní průběh řízení

Dne 30. 8. 2023 byla žalobcům doručena vyjádření žalovaných:

- a. Vyjádření Ministerstva průmyslu a obchodu, č.j. 77311/2023, ze dne 18. 7. 2023 (dále jen „**vyjádření MPO**“),
- b. Vyjádření Ministerstva dopravy, č.j. MD-15798/2021-810/36, ze dne 27. 7. 2023 (dále jen „**vyjádření MD**“),
- c. Vyjádření Ministerstva zemědělství, č.j. MZE-41544/2023-11155, ze dne 31. 7. 2023 (dále jen „**vyjádření MZ**“),
- d. Vyjádření Ministerstva životního prostředí, č.j. MZP/2023/290/479, ze dne 31. 7. 2023 (dále jen „**vyjádření MŽP**“).

Žalobci tímto k uvedeným vyjádřením podávají tuto společnou repliku.

II. Replika k vyjádřením žalovaných

1. Od doby podání žaloby nebyl přijat žádný ambicióznější klimatický závazek ČR

Žalovaní ve svých vyjádřeních (MŽP str. 5, MD str. 3) uvádějí, že v oblasti klimatické politiky ČR došlo od podání žaloby v dubnu 2021 k novému vývoji – byla přijata Vodíková strategie ČR, Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040 a Dopravní politika České republiky pro období 2021-2027 s výhledem do roku 2050. Zároveň probíhá příprava aktualizace Politiky ochrany klimatu v ČR (dále jen „**POK**“), Národního energeticko-klimatického plánu a Státní energetické koncepce. Tyto skutečnosti žalobci nepopírají, ale upozorňují, že všechny zmíněné strategické dokumenty **nadále vycházejí z cíle snižování emisí** skleníkových plynů dle stávající POK **z roku 2017**. Aktualizace POK by podle harmonogramu dostupného na webových stránkách MŽP měla být schválena vládou až v červenci 2024.¹

Jak uvádí MŽP i městský soud ve svém prvním rozsudku v této věci (ze dne 15. 6. 2022, č.j. 14 A 101/2021-248, , dále jen „**rozsudek městského soudu**“), **stěžejním dokumentem**, od kterého se odvíjí klimatické cíle napříč všemi politikami a strategiemi státu, je právě POK. Z vyhodnocení POK z roku 2019 přitom vyplývá, že pro splnění cílů Pařížské dohody je třeba, aby ČR přijala dodatečná opatření – dle aktuálně platných scénářů POK nebude možné dosáhnout ani cíle EU NDC (str. 34 vyhodnocení POK, odst. 268 rozsudku městského soudu), natož cílů potřebných k předcházení nebezpečné změně klimatu. Stávající POK byla přijata v roce 2017 a doposud nebyla aktualizována. MŽP aktualizaci v současnosti připravuje, ale zatím **nebyl zveřejněn návrh dokumentu**, ani konkrétní nový cíl snižování emisí skleníkových plynů.

¹ [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrana_klimatu_jednani/\\$FILE/oeok-Prezentace_KS_POK-20230710.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrana_klimatu_jednani/$FILE/oeok-Prezentace_KS_POK-20230710.pdf)

Žalobci proto shrnují, že ani **dílčí posuny** v resortních strategiích a dotačních programech nejsou pro ochrany klimatu dostatečné, pokud nadále **směřují k naplňování neambiciózního cíle snižování emisí** skleníkových plynů dle stávající POK.

2. Od doby podání žaloby emise skleníkových plynů ČR stagnovaly

MŽP (str. 5 a 10) a MZ (str. 2) ve svých vyjádřeních reagují na **skutečnost, že emise skleníkových plynů** podle nejnovější zprávy o stavu emisí (NIR, 2023) **v posledních letech stagnovaly**. Tato stagnace byla způsobena zejména tím, že sektor využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (dále jen „**LULUCF**“), který tradičně slouží k pohlcování skleníkových plynů, se vlivem kůrovcové kalamity stal jejich významným emitentem.

MŽP uvádí, že kůrovcovou kalamitu je „*nutné vnímat jako zásah vyšší moci způsobený mnoha souběžně působícími faktory, který nemohli žalovaní svou činností odvrátit.*“ (str. 10) Proti tomuto tvrzení se žalobci důrazně ohrazují. Ke kůrovcové kalamitě došlo v důsledku horkých a suchých letních období **zesílených klimatickou změnou** a také v důsledku **nevhodné péče o lesy** a výsadby smrkových monokultur (viz studii Climate Analytics a zde odkazované další zdroje, str. 26, přílohou žaloby). Tuto skutečnost potvrzuje i MZ, které ve svém vyjádření (str. 2) uvádí, že „*v důsledku změny klimatu a rychlého oteplení posledních let došlo nejen v České republice k oslabení lesních porostů s následkem v podobě kůrovcové kalamity.*“

Kůrovcová kalamita tedy není zásahem vyšší moci, který by žalovaná ministerstva nemohla žádným způsobem ovlivnit. Naopak, jedná se o následek změny klimatu způsobené nedostatečnou aktivitou žalovaných v ochraně klimatu. Zároveň je kůrovcová kalamita příčinou dalších emisí skleníkových plynů a dalšího prohlubování změny klimatu. Městský soud ve svém prvním rozsudku v této věci (odst. 325) shledal příčinnou souvislost mezi jednáním žalovaných a změnou klimatu a jejími dopady. Obdobnou logikou tedy **lze konstatovat i příčinný vztah mezi jednáním** žalovaných v ochraně klimatu, faktory způsobujícími kůrovcovou kalamitu (zesílení extrémů počasí v důsledku změny klimatu) **a emisemi ze sektoru LULUCF**. S postupem času a zvyšováním globální teploty je navíc pravděpodobné, že se bude obdobná kůrovcová kalamita opakovat.

Žalobci také upozorňují, že MŽP ve svém vyjádření (str. 10) uznává, že „**ČR bude mít nejspíš i s využitím příslušných možností flexibility problém se splněním cíle** [pro emise v sektoru LULUCF] *pro období 2021-2025 a nejspíše i nově stanoveného cíle pro rok 2030...*“ (zvýraznění doplněno žalobci). Skokové zvýšení emisí ze sektoru LULUCF je v rozporu s právními předpisy (nařízení EU č. 2018/841).

Žalobci proto uzavírají, že trend emisí skleníkových plynů v ČR **je stagnující** a nic nenasvědčuje tomu, že by mělo v nejbližší době dojít ke změnám. Potřeba snižování emisí skleníkových plynů je přitom **podle vědecké komunity velmi urgentní** (viz např. šestou hodnotící zprávu s nejnovějšími údaji o vývoji změny klimatu, IPCC 2023).² Nelze proto s poskytnutím ochrany právům žalobců vyčkávat až

² AR6 Synthesis Report Climate Change 2023 - Summary for Policymakers (ENG), dostupné z: https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf.

do roku 2025, 2030 nebo 2050, kdy bude postupně vycházet najevo, že jednotlivé cíle nejsou plněny a globální teplota přerůstá do nebezpečné změny klimatu.

3. Namítaná nečinnost žalovaných je zásahem ve smyslu s.ř.s.

MŽP ve svém vyjádření tvrdí (str. 3), že nelze žalobci namítanou „obecnou exekutivní nečinnost, která prostupuje celkovým přístupem žalovaných ke změně klimatu“ podřadit pod **pojem „nezákonného zásahu“** ve smyslu § 82 a násl. s.ř.s. Žalobci v tomto ohledu odkazují na v usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 16. 11. 2010, č. j. 7 Aps 3/2008-98, kde NSS uvádí, že:

*„[s]myslem a účelem soudní ochrany před nezákonným jednáním veřejné správy je poskytnout jednotlivci účinný prostředek obrany, a to **zásadně bez ohledu na formu, kterou veřejná správa jedná.** Takový právní prostředek musí dokázat nezákonnému jednání či postupu zabránit, děje-li se, včetně toho, **aby veřejnou správu donutil konat tam, kde konat má** (k tomu směřuje čl. 36 odst. 1 Listiny), anebo nezákonné jednání odstranit, událo-li se již (k tomu směřuje zejména čl. 36 odst. 2 Listiny)...“* (odst. 15)

V souladu s citovaným usnesením také městský soud ve svém rozsudku v této věci (odst. 322-323) shledal, že dochází k zásahům do práv žalovaných ve smyslu s.ř.s. Tento právní názor nerozporoval ani NSS ve svém rozsudku, č.j. 9 As 116/2022-166, ze dne 20. 2. 2023 (dále jen „**rozsudek NSS**“). Žalobci proto **tuto otázku považují za již uzavřenou** s tím, že v projednávané věci dochází k zásahu do práv žalobců ve smyslu § 82 s.ř.s.

4. Zásah do práv žalobců je nezákonný

Žalování nesprávně uvádějí, že žalobci nedoložili **konkrétní zákonná ustanovení**, ze kterých vyplývá nezákonnost zásahu do jejich práv (MŽP, str. 6; MD, str. 4). Žalobci v tomto ohledu odkazují na žalobu i své vyjádření ze dne 23. 6. 2023. Ve stručnosti žalobci rekapituluji, že porušení právních předpisů a tedy nezákonnost zásahů žalovaných dovozují z:

- **Přímo použitelných ustanovení** Listiny základních práv a svobod (čl. 6, 10, 11 a 35), Ústavy (čl. 100) a Úmluvy o ochraně lidských práva a základních svobod (čl. 2, 8, čl. 1 dodatkového protokolu),
- Mezinárodního a unijního **klimatického práva**, zejm. Pařížské dohody, ve spojení s čl. 35 Listiny,
- Vnitrostátních a unijních **sektorových předpisů**, ve spojení s čl. 35 Listiny a § 8 a 11 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí (dále „**ZŽP**“), konkrétně:
 - směrnici EU č. 2012/27 o energetické účinnosti (čl. 7),

- směrnici EU č. 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (čl. 3 odst. 4 ve spojení s Přílohou 1, část A),³
- nařízení EU č. 2018/841 o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví do rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 (čl. 4, cíl dle Přílohy IIa),
- nařízení EU č. 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu (čl. 4 písm. a) odst. 1.).

Žalovaní přitom ve svých vyjádřeních **přiznávají, že se dopouštějí porušení** směrnice EU č. 2012/27 o energetické účinnosti v gesci MPO (vyjádření MŽP, str. 10), směrnice EU č. 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů v gesci MPO a MD (tamtéž) a pravděpodobně směřují také k porušení nařízení EU č. 2018/841, které upravuje emise ze sektoru LULUCF v gesci MŽP a MZ (tamtéž).

MŽP ve svém vyjádření uvádí, že ZŽP je pouze obecný zastřešující právní předpis a že „*přímo ze ZŽP žádné konkrétní zákonné povinnosti v oblasti klimatu ve smyslu tvrzení žalobců pro žalovaného nevyplývají.*“ (str. 4) Žalobci se důrazně ohrazují proti tomuto tvrzení a upozorňují, že ZŽP je standardním právním předpisem, kterým jsou **vázáni mj. i žalovaní při své činnosti** (viz např. rozsudek NSS, ze dne 28. 2. 2020, č. j. 6 As 104/2019-70). Právní povinnosti plynoucí ze ZŽP jsou pro žalované závazné – jejich normativní charakter nelze bagatelizovat poukazem na jejich obecnost. K obdobné otázce se vyjadřoval také Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 1. 6. 2017, č. j. 1 As 48/2017-33, ve kterém konstatoval, že ačkoli nebyly k ZŽP přijaty prováděcí právní předpisy stanovící výpočet náhrady škody za ekologickou újmu dle § 27 ZŽP, **lze na základě citovaného ustanovení rozhodnout** o povinnosti provést jiná opatření k nápravě ekologické újmy (viz body 30-32 odůvodnění). Právní povinnosti plynoucí přímo ze ZŽP byly správními soudy aplikovány i v dalších případech (viz např. rozsudek NSS ze dne 5. 3. 2017, č. j. 7 As 180/2014-28, příp. rozsudek NSS, ze dne 6. 8. 2009, č.j. 9 As 88/2008 – 301).

Žalobci v této souvislosti upozorňují, že právní úprava ochrany klimatu je v rámci evropského práva **silně harmonizovaná**. Stejně tak na úrovni mezinárodního práva státy přijímají jednotné závazky směřující jak k ochraně klimatu (UNFCCC, Pařížská dohoda), tak k ochraně lidských práv (Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod). Interpretace národních, evropských i mezinárodních předpisů v oblasti ochrany klimatu tak nemůže probíhat ve vnitrostátním vakuu. V úvahu je třeba vzít také rozhodování zahraničních soudů v obdobných věcech tak, aby **byla úroveň ochrany práv jednotlivců** poskytovaná (nejen) napříč státy EU **přinejmenším obdobná**. Žalobci proto poukazují také na judikaturu soudů v Nizozemsku,⁴ Francii,⁵ Irsku⁶ nebo Německu.⁷ Rozhodnutí

³ Pro oblast dopravy byl v ČR stanoven cíl 10 % podílu energie z obnovitelných zdrojů v roce 2020 v hrubé konečné spotřebě. „V roce 2020 činil podle MPO příslušný podíl OZE na hrubé spotřebě energie v dopravě 9,38 %.“ (viz vyjádření MŽP, str. 10) Tento cíl tedy nebyl splněn.

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu Nizozemska ve věci Urgenda ze dne 20. 12. 2019. Originál v nizozemštině je dostupný online: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2019:2006>. Anglický překlad je rovněž dostupný online: <https://www.urgenda.nl/wp-content/uploads/ENG-Dutch-Supreme-Court-Urgenda-v-Netherlands-20-12-2019.pdf>.

⁵ Originál rozsudku ve francouzštině je dostupný online: <http://paris.tribunal-administratif.fr/content/download/179360/1759761/version/1/file/1904967190496819049721904976.pdf>.

⁶ Originál rozsudku v angličtině je dostupný online: http://blogs2.law.columbia.edu/climate-change-litigation/wp-content/uploads/sites/16/non-us-case-documents/2019/20190919_2017-No.-793-JR_judgment-2.pdf.

⁷ Rozsudek Spolkového ústavního soudu Německa ve věci Neubauer a ostatní proti Německu, ze dne 24. 3. 2021.

soudů vycházejí ze stejných předpisů upravujících lidská práva a ochrany klimatu, které se aplikují i v projednávané věci.

5. Příčinná souvislost

Žalovaní ve svých vyjádřeních opět **rozporují příčinnou souvislost** mezi svým (nezákonným) postupem a zásahy do práv žalobců. MŽP uvádí, že „*dopad změny klimatu je třeba vnímat globálně a na její vývoj tak nemají vliv jen emise vypuštěné na území ČR nebo EU.*“ (str. 7) Obdobně se k příčinné souvislosti vyjadřuje také MD (odst. 5). Žalobci tyto argumenty považují za alibistické a odkazují na předchozí rozhodnutí městského soudu v této věci:

„Kdyby však žalovaní řádně plnili své závazky, klimatická změna by byla mírnější a odvrácení nebezpečné změny klimatu dle čl. 2 odst. 1 písm. a) Pařížské dohody by bylo pravděpodobnější. Tento závěr plyne z nezanedbatelného vlivu lidské činnosti na klimatickou změnu. Nekonání žalovaných je proto dílčí příčinou stávajících nepříznivých dopadů změny klimatu.“ (odst. 325)

Žalobci se **s hodnocením městského soudu**, které nerozporoval ani NSS ve svém pozdějším rozsudku, zcela **ztotožňují** a považují tuto právní otázku za již vyřešenou.

Žalovaní ve svých vyjádřeních opakovaně uvádějí, že není jasné, jakým způsobem porušení jednotlivých předpisů zasahuje do subjektivních práv žalobců (MŽP, str. 12). Žalobci proto **odkazují na žalobu a k ní přiložené důkazy** (výpisy z katastru nemovitostí, fotografie, údaje o výnosnosti pozemků, lékařskou zprávu a další). Tyto důkazy podle názoru žalobců jednoznačně prokazují, že nezákonné jednání žalovaných, vedoucí k prohlubování dopadů změny klimatu, přímo dopadá do právní sféry žalobců.

Žalobci uznávají, že může být obtížné vysledovat linku příčinné souvislosti mezi porušením specifického unijního sektorového předpisu na straně jedné a základním lidským právem konkrétní osoby na straně druhé. Jednotlivé **aspekty ochrany klimatu však nelze posuzovat odděleně**. Problematika ochrany klimatu je komplexní a emise z jednotlivých sektorů jsou vzájemně provázané. Například snižování emisí v energetice je podstatné i pro dopravu, která je při zvyšující se elektrifikaci na čisté energii závislá. Emise ze sektoru LULUCF se zvyšují v důsledku kůrovcové kalamity, kterou prohloubil nárůst teploty a sucho v důsledku změny klimatu.

Nezákonné zásahy do práv žalovaných jsou potom výsledkem již výše zmiňované „obecné exekutivní nečinnosti žalovaných“. Porušování sektorových předpisů v oblasti ochrany klimatu je tak pouze symptomem tohoto širšího problému, který zastřešuje absence dostatečného cíle snižování emisí skleníkových plynů.

6. K závěrečnému žalobnímu návrhu

MŽP ve svém vyjádření (str. 12) nesouhlasí s tím, že by soud mohl na základě právních předpisů sám zkoumat či konkretizovat cíl snižování emisí potřebný k ochraně práv žalobců. MŽP dále uvádí, že žalobci navrhované konkrétní vyčíslení závazku ČR „absolutně nepřijatelné“, zatímco alternativní formulace obecnějšího petitu je „příliš vágní“. Obdobně MPO (bod II.) uvádí, že konkrétní podíl ČR na globálním úsilí o snižování emisí skleníkových plynů nelze určit. Touto logikou by však nebylo možné

poskytnout žádnou ochranu veřejným subjektivním právům žalobců. Žalobci proto **sami navrhli tři vědecky podložené varianty** výpočtu závazku ČR v oblasti snižování emisí skleníkových plynů.

MŽP se ve svém vyjádření vymezuje proti **výsledkům studie University of Manchester** (přílohou žaloby), ze které vyplývá, že pro udržení nárůstu globální teploty do 1,5 °C by měla ČR snížit emise skleníkových plynů o 84 % do roku 2030 (oproti roku 1990). MŽP zejména uvádí, že studie zanedbává ekonomické dopady uvedeného scénáře snižování emisí na ČR (str. 8-9 vyjádření MŽP).

Žalobci upozorňují, že posudek University of Manchester nezkoumá konkrétní cesty, jak snižovat emise, ani nehodnotí jejich ekonomické parametry. To je úlohou žalovaných. **Cílem posudku University of Manchester je pouze dovést konkrétní obsah závazku ČR** plynoucího (mimo jiné) z Pařížské dohody. Pokud jde o ekonomické dopady snižování emisí skleníkových plynů, žalobci poukazují na řadu zdrojů, z nichž vyplývá, že **náklady dopadů změny klimatu jsou násobně vyšší**, než náklady jejího včasného řešení.⁸

Žalobci upozorňují, že všechny tři odborné posudky týkající se konkrétní míry odpovědnosti ČR (viz odst. 60 vyjádření žalobců z 23. 6. 2023) se **pohybují v podobném rozmezí** (81-89 % redukce emisí do roku 2030), přestože vycházejí z **odlišných metodologických přístupů**. Žalobci proto uzavírají, že z odborného hlediska existuje poměrně vysoká míra shody na konkrétním obsahu povinností žalovaných v oblasti ochrany klimatu. Z tohoto vědeckého konsensu lze vycházet také při stanovení konkrétního obsahu povinností žalovaných ukončit nezákonný zásah do práv žalobců.

III. Závěrečný návrh

Žalobci trvají na upraveném závěrečném žalobním návrhu dle vyjádření žalobců ze dne 23. 6. 2023.

Klimatická žaloba ČR, z.s.

Obec Svatý Jan pod Skalou

⁸ Průzkum agentury Reuters mezi světovými ekonomy. Dostupné online: <https://www.reuters.com/business/cop/climate-inaction-costlier-than-net-zero-transition-economists-2021-10-25/>.

Analýza vlády USA. Dostupné online: <https://www.npr.org/2022/04/07/1091258821/the-future-cost-of-climate-inaction-2-trillion-a-year-says-the-government>.

Výzkum společnosti Deloitte. Dostupné online: <https://www.deloitte.com/global/en/about/press-room/deloitte-research-reveals-inaction-on-climate-change-could-cost-the-world-economy-us-dollar-178-trillion-by-2070.html>.

Vyjádření zástupce UNFCCC při OSN. Dostupné online: <https://www.un.org/en/climatechange/thought-leaders-simon-stiell>.